

پایان نامه

**برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته زبان و ادبیات فارسی**

**دانشکده علوم انسانی
گروه علمی زبان و ادبیات فارسی**

عنوان پایان نامه:

فرهنگ تشبیهات دفتر سوم مثنوی معنوی

استاد راهنما:

دکتر میر نعمت اله موسوی

استاد مشاور:

دکتر احمد محمدی

نگارش:

ناصر مرسلی بناب

تابستان سال ۱۳۸۸

دانشگاه پیام نور

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته زبان و ادبیات فارسی

دانشکده علوم انسانی

گروه علمی زبان و ادبیات فارسی

عنوان پایان نامه:

فرهنگ تشبیهات دفتر سوم مثنوی معنوی

استاد راهنما:

دکتر میر نعمت اله موسوی

استاد مشاور:

دکتر احمد محمدی

نگارش:

ناصر مرسلی بناب

تابستان سال ۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Payam Noor University

Submitted in partial fulfillment of the requirement for the degree
of M.A

In Persian Language Literatures
Department of Literatures

Title:

Similes Glossary of third book of Masnavie Manavi

Supervisor:

Dr Mir Nematollah Musavi

Advisor:

Dr Ahmad Mohammadi

By:

Naser Morsali Bonob

July 2009

Payam Noor University

Submitted in partial fulfillment of the requirement for the degree
of M.A

In Persian Language Literatures
Department of Literatures

Title:

Similes Glossary of third book of Masnavie Manavi

Supervisor:

Dr Mir Nematollah Musavi

Advisor:

Dr Ahmad Mohammadi

By:

Naser Morsali Bonob

July 2009

دانشگاه پیام نور
پایه
باسترگانی

تصویب نامه پایان نامه

پایان نامه: فرهنگ تشبیهات دفتر سوم مثنوی

که توسط آقای ناصر موسلی بناب تهیه و به هیأت داوران ارائه گردیده است مورد تأیید می باشد.

تاریخ دفاع: ۸۸/۵/۷
نمره: ۱۸/۵
همچوناً درجه ارزشیابی: عالی

اعضای هیأت داوران:

نام و نام خانوادگی	هیأت داوران	مرتبۀ علمی	امضاء
۱- آقای دکتر میر نعمت اله موسوی	استاد راهنما	استادیار	
۲- آقای دکتر احمد محمدی	استاد مشاور	استادیار	
۳- آقای دکتر احمد گلی	استاد داور	دانشیار	
۴- آقای دکتر علیرضا معین زاده	نماینده گروه علمی	استادیار	
۵- آقای دکتر سید مهدی عراقی	نماینده تحصیلات تکمیلی	استادیار	

این دفتر را تقدیم می‌نمایم به:

همسر عزیز و فداکارم **عزیزه آهنگرزاده** دبیر دلسوز آموزش و پرورش

نامیه ۴ تبریز و هم رشته ام در امر تدریس که با ایجاد محیطی آرام و مناسب

زمینه را برای ادامه ی تمصیلم فراهم آوردند و با پشتیبانی رومی و معنوی

یاربگر من در این کار بودند و نیز اولین مشوقم برای ادامه تمصیل ایشان بودند

و این بیت سعدی را نثارشان می‌کنم:

«یکی درخت گل اندر میان خانه ماست که سروهای چمن پیش قامتش پستند»

و نیز تقدیم می‌کنم به:

دفتر بزرگم **سمیرا جان** که در ترجمه و ویرایش متون انگلیسی پایان نامه

و سایر موضوعات یاریگرم بودند.

و به دفتر کوچکم **مهسا جان** که در طول تهیه و تدوین پایان نامه مرا

مساعدت نمودند.

تقدیر و تشکر

پس از حمد و سپاس به درگاه خداوند یکتا، پیرو فرمایش علی (ع) که فرموده اند: (مَنْ عَلَّمَنِي حَرْفًا فَقَدْ صَيَّرَنِي عَبْدًا) بر خود واجب دیدم که:

از زحمات و دلسوزیها و راهنماییهای استادان ارجمندم از جمله از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر میر نعمت اله موسوی استاد راهنما و مدیر محترم گروه زبان و ادبیات فارسی و جناب آقای دکتر احمد محمدی استاد مشاور که کمک و یاریگر بنده در طول تحصیل و هدایتگر در تدوین پایان نامه بودند و از سایر اساتید محترم از جمله جناب آقای دکتر علی قهرمانی، جناب آقای دکتر معین زاده و جناب آقای دکتر احمد گلی که هم در دوره کارشناسی و هم در طول دوره کارشناسی ارشد زحمت فراوان دادم از صمیم قلب تشکر و سپاسگزاری مینمایم و برای این عزیزان از درگاه احدیت موفقیت و سلامتی آرزو می نمایم.

و نیز از زحمات و تلاش های مسئولین محترم دانشگاه و کلیه کارکنان دانشگاه که با فروتنی و متانت و با برخورد صمیمی شان باعث دلگرمی بنده و سایر دانشجویان به علم و محیط دانشگاهی شدند تشکر می نمایم (مخصوصاً سرکار خانم سیار که در طول تحصیل مسئولیت آموزش تکمیلی را بر عهده داشتند. و با حوصله تمام مشکلات و مسائل ما را با دل و جان می پذیرفتند و برای حل آن می کوشیدند هم برای ایشان و هم برای سایر کارکنان محترم دانشگاه آرزوی موفقیت و بهروزی از درگاه خداوند منان می نمایم). و از همکاری مهندس حامد آهنگرزاده نیز سپاسگزارم.

ناصر مرسلی بناب

دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

دانشگاه پیام نور تبریز

تابستان ۱۳۸۸

انگیزه انتخاب موضوع

تشبیه از جمله آرایه های مهمی است که در کتب درسی دبیرستان حتی از مقاطع پایین تر به عنوان یکی از موضوع های مهم ادبی آمده است چون تشبیه پایه و اساس دو فن دیگر (استعاره و نوعی از مجاز که علاقه آن شباهت باشد) است. از اهمیت خاصی برخوردار است.

زیباترین و محسوس ترین فن برای آرایش کلام استفاده از تشبیه است که از دیرباز بوسیله شاعران و نویسندگان و ادیبان زبان فارسی به کار گرفته شده است. این عامل در درجه اول و به کار گرفته شدن این زیبایی در کلام مولانا در درجه دوم (که ایشان یکی از موثرترین افراد در حوزه زبان و ادب فارسی به شمار می روند) باعث شد بنده موضوع و عنوان پایان نامه کارشناسی ارشد را فرهنگ تشبیهات دفتر سوم مثنوی معنوی اختیار کنم. امیدوارم بتوانم با یاری خداوند از عهده این مهم به نحو شایسته برآیم.

تابستان ۱۳۸۸

چکیده

نگارنده در پایان نامه حاضر به بررسی و طبقه بندی انواع تشبیه به صورت الفبایی در ۴۸۰۰ بیت دفتر سوم مثنوی معنوی پرداخته و حسی و عقلی بودن و مفرد یا مقید یا مرکب بودن ارکان اصلی تشبیه، تخیلی یا تحقیقی بودن وجه شبه را تعیین کرده و بسامد تشبیهات را طی نتایج آماری و نموداری ارائه نموده است.

از آنجایی که این پایان نامه به صورت فرهنگ می باشد، انواع تشبیه به ترتیب حروف انجام گرفته و در آخر نیز فرهنگ الفبایی مشبه و مشبه به ارائه گردیده است.

واژه های کلیدی:

مثنوی معنوی ، مولوی ، صور خیال ، تشبیه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
۶.....	تشبیه و علم بیان
۷.....	تشبیه و ارکان آن
۹.....	تشبیه بلیغ اضافی
۲۲.....	تشبیه بلیغ غیر اضافی
۳۶.....	تشبیه تسویه
۴۲.....	تشبیه تفضیل
۴۸.....	تشبیه تلمیحی
۵۷.....	تشبیه تمثیل
۵۹.....	تشبیه جمع
۶۶.....	تشبیه خیالی
۶۸.....	تشبیه در تشبیه
۷۲.....	تشبیه مؤکد مفصل
۸۱.....	تشبیه مرسل مجمل
۹۱.....	تشبیه مرسل مفصل
۱۱۶.....	تشبیه مرکب به مرکب
۱۲۲.....	تشبیه مضمّر
۱۲۸.....	تشبیه مفروق
۱۴۱.....	تشبیه مقلوب
۱۴۳.....	تشبیه ملفوف
۱۴۶.....	تشبیه موقوف المعانی
۱۴۹.....	پی نوشت ها
۱۵۲.....	نتایج آماری فرهنگ تشبیهات دفتر سوم مثنوی معنوی
۱۵۳.....	نمودار

۱۵۷.....	نتیجه گیری
۱۵۸.....	فرهنگ الفبایی مشبه
۱۷۱.....	فرهنگ الفبایی مشبه به
۱۸۵.....	منابع و مآخذ

علائم اختصاری

علائم اختصاری مورد استفاده در این پایان نامه به شرح زیر است.

ب	بیت
ج	جلد
دف	دفتر
ص	صفحه
صص	صفحه ها
/	نشانه فارق
هـق	هجری - قمری
...	ادامه دارد
۳	سوم مثنوی

مقدمه

هرچه گویم عشق را شرح و بیان
چون به عشق آیم خجل باشم از آن «مولوی»

حمد و سپاس خداوندی را که به آدمی قدرت بیان، اندیشه و قدرت تأثیر گذاری در زندگی سایر همعواش را ارزانی داشت و این خصیصه و ویژگی بود که آدمی را از سایر موجودات متمایز و ممتاز نمود. پایان نامه حاضر اثری ناچیز از این مقوله است. و نگارنده امیدوار است که این تحفه ناقابل مورد استفاده پژوهندگان و دانشجویان عزیز قرار گیرد. کاری که در صفحات آتی پیش رو قرار خواهد گرفت فرهنگ تشبیهات دفتر سوم مثنوی معنوی است. قبل از پرداختن به محتوای فرهنگ بهتر است، با خلاصه ای از شرح حال و زندگانی شاعر منبعی که کار بر روی آن انجام پذیرفته آشنا شویم.

خلاصه زندگی نامه مولوی سراینده مثنوی معنوی

«جلال الدین محمد (مولانا) ابن محمد (سلطان العلماء بهاء ولد) بن حسین حسینی خطیبی بکری بلخی معروف به جلال الدین رومی، جلال الدین بلخی، رومی، مولانا و مولوی (تاریخ تولد ششم ربیع الاول سال ۶۰۴ ه. ق، در بلخ ولایتی در افغانستان امروزی و تاریخ وفات پنجم جمادی الثانی سال ۶۷۲ ه. ق، قونیه ترکیه) از زبده ترین عارفان و یکی از مشهورترین شاعران ایرانی به شمار می آید. نام او محمد و لقبش در دوران حیات «جلال الدین» و گاهی «خداوندگار» «مولانا خداوندگار» بوده و لقب «مولوی» در قرن های بعد (ظاهراً از قرن نهم) برای وی به کار رفته و از برخی از اشعارش تخلص او را «خاموش» و «خاموش» و «خامش» دانسته اند. خانواده وی از خانواده های محترم بلخ بود و گویا نسبش به خلیفه اول ابوبکر می رسد و پدرش هم از سوی مادر به قولی دخترزاده سلطان محمد خوارزمشاه بود، هرچند «بدیع الزمان فروزانفر» از مولانا شناسان نامدار با ارائه دلایل کافی این نظریه را رد کرده است.» (۱)

آثار منظوم مولوی:

۱- مثنوی معنوی

«مولانا کتاب معروفش مثنوی معنوی را با بیت معروف:

«بشنو از نی چون حکایت می کند / از جدایی ها شکایت می کند» آغاز می کند. در مقدمه کاملاً عربی مثنوی معنوی نیز که به انشای خود مولاناست، این کتاب به تأکید «اصول دین» نامیده می شود («هذا کتاب المثنوی ، و هو اصول اصول الدین»).

مثنوی حاصل پر بارترین دوران عمر مولاناست. چون بیش از پنجاه سال داشت که نظم مثنوی را آغاز کرد. اهمیت مثنوی از آن رو نیست که یکی از آثار قدیمی ادبیات فارسی ایران است بلکه از آن جهت است که برای بشر سرگشته امروز پیام رهایی و وارستگی دارد. مثنوی فقط عرفان نظری نیست بلکه کتابی است جامع عرفان نظری و عملی، او خود گفته است «مثنوی را جهت آن نگفتم که آن را حمایل کنند، بل تا زیر پا نهند و بالای آسمان روند که مثنوی معراج حقایق است نه آنکه نردبان را بر دوش بگیرند و شهر به شهر بگردند.» بنابراین، عرفان مولانا صرفاً عرفان تفسیر نیست بلکه عرفان تغییر است.» (۲)

۲- غزلیات و «دیوان شمس» (یا دیوان کبیر)

۳- رباعیات

آثار منثور مولوی:

۴- فیه ما فیه

۵- مجالس سبعة

۶- مکاتیب

علتی که باعث شد دفتر سوم مثنوی به عنوان منبع کار انتخاب شود اراداتی است، که به اندیشه مولانا دارم چرا که اندیشه مولانا در کنه ادبیات فارسی ریشه دوانیده و در افکار و دل مردم ایران از دیرباز جای گرفته است. شاهد این مطلب، جملاتی است از استاد بزرگوار مرحوم بدیع الزمان فروزانفر در کتاب «شرح زندگانی مولوی».

ایشان می فرمایند: «یاد دارم که طفل بودم و پدر و عم من در اثنای صحبت، اشعاری دل انگیز به طریق مثل می آوردند و از امواج صورت و حرکات آنان آثار سرخوشی و شادمانی محسوس می گردید، وقتی می پرسیدم این شعر از کیست؟ می گفتند از ملاست.

پدر من و دیگر واعظان و عالمان آن ولایت نیز به همین روش، اشعاری بر سر منبر انشاد می نمودند و بعضی از مستمعان که حالتی یا اندک مایه اطلاعی داشتند سر از خوشی می جنبانیدند. وقتی در خانه از قائل شعر تحقیق می کردم در پاسخ من می گفتند از مثنوی است.» (۳)

دکتر استعلامی در مقدمه گزیده مثنوی فرموده اند: «مثنوی آخرین اثر مولاناست، که مرتبه روحانی و معنوی آن بالاتر، و محتوای فکری آن بیشتر از آثار دیگر اوست و در ادبیات عارفانه فارسی نقطه اوجی است که آثار دیگر را با آن نمی توان مقایسه کرد.» (۴)

اما سخن گفتن از شخصیت بزرگوار مولف کتاب مثنوی، مولانا، و تاثیر شگرفی که اثارش در ادبیات فارسی به جای نهاده کاری بس مشکل است و قلم حقیر از قلم فرسایی در این عرصه قاصر است.

همانطوریکه عشق را نهایی نیست و عاشق ره به جایی نبرد، سخن گفتن از مولانا، سخن گفتن از عشق است. چنانکه ایشان خود در مورد عشق فرموده اند:

گرچه تفسیر زبان روشنگر است	لیک عشق بی زبان روشتر است
چون قلم اندر نوشتن می شتافت	چون به عشق آمد قلم بر خود شکافت
عقل در شرحش چو خودرگل بخت	شرح عشق و عاشقی هم عشق گفت

سخن گفتن از مولانا دست و پا زدن بیهوده و ابراز وجود موهوم در برابر شخصیت بلند و دریا گونه ایشان است. لیکن عاشق را گریزی از دست و پا زدن بی سرانجام نیست.

با این همه، بزرگانی چون بدیع الزمان فروزانفر، دکتر سید جعفر شهیدی، و استادانی نظیر کریم زمانی، انقروی، اکبر آبادی، استعلامی، کفافی و سایر استادانی که در حال حاضر از محضرشان کشب فیض می نمایم در مورد اندیشه و شخصیت والای مولانا مطالب زیادی نوشته و گفته اند. و به قول استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر موسوی در شرح مقام و منزلت و آثار مولانا عقاب ها پر انداخته و ره به جایی نبرده اند.

با همه اینها صائب می فرمایند:

«یک عمر می توان سخن از زلف یار گفت در بند آن مباش که مضمون نمانده است»

با این توصیف نگارنده به خود جرأت داد در مورد اثری از آثار مولانا در عرصه ای دیگر و از راهی متفاوت سخن گوید و کار کند یعنی تهیه فرهنگ تشبیهات برای دفتر سوم مثنوی. و بتواند هنر نمایی مولانا را در بکارگیری انواع تشبیهات در این دفتر ذی قیمت نشان دهد. چون فهم مسائل عرفانی و معنوی در وهله اول برای خوانندگان مثنوی دشوار می نمود. ایشان توانست با استفاده از

امثال حسی مسائل بغرنج و پیچیده عقلی را به راحتی به شنوندگان مواعظش و خوانندگان مثنوی القا نمایند. و در این میان از انواع تشبیه بهره برده است.

به جرأت می توان گفت که از هر پنج بیت این دفتر یک بیت اش دارای تشبیه است. بیشترین بسامد تشبیهات بکار برده شده در دفتر سوم، تشبیه از نوع عقلی به حسی است. و از لحاظ شکل، تشبیه مرسل مفصل و مرسل مجمل است.

و در ردیف پایین تر از این دو نوع تشبیه، از دو نوع تشبیه بلیغ اضافی و بلیغ غیر اضافی استفاده کرده است.

به کار گرفتن این دو تشبیه به علت حذف شدن ادات تشبیه و وجه شبه تخیلی ترین و زیباترین نوع تشبیه بکار رفته در این دفتر است.

حقیر در تدوین این پایان نامه، ابتدا چندین بار بطور دقیق ابیات را مطالعه کرده، سپس ابیاتی را که در آنها آرایه تشبیه به کار رفته استخراج نموده و بعد در مرحله بعدی انواع تشبیه را با توجه به ترتیب اصولی آنها، جدا کرده و دسته بندی نموده و به ترتیب حروف الفبا هر گروه در جایگاه خود در پایان نامه آورده شد.

در جایی که مشبه یا مشبه به احتیاج به توضیح داشت با استفاده از فرهنگ های لغت توضیح داده شده اند.

گاهی مشبه ضمیر متصل به فعل یا متصل به یکی از ارکان جمله بود (نهاد پیوسته) در آن صورت مرجع ضمیر با توجه به متن (محور عمودی متن) مشخص شد.

مشبه و مشبه به از لحاظ حسی و عقلی و نیز از نظر مفرد، مقید یا مرکب بودن معین شد و تحقیقی یا تخیلی بودن وجه شبه نیز تعیین گردید.

به خاطر تسهیل در تشخیص نوع تشبیه و ارکان تشبیه مخصوصاً وجه شبه، قبل از توضیح کامل تشبیه، در زیر بیت، جمله تشبیهی به صورت نثر آمده است.

نسخه این اثر بر اساس نسخه شرح مثنوی دفتر سوم دکتر سید جعفر شهیدی است که ایشان نیز بر اساس نسخه ی قونیه چاپ مرکز نشر دانشگاهی کار کرده اند.

برای آگاهی خوانندگان این پایان نامه متذکر می شود که مشابه و مکمل این اثر را دوست و همکار عزیز جناب آقای رضا تیزرزم تحت عنوان فرهنگ تشبیهات در دفتر اول مثنوی در دست تدوین دارند. که علاقمندان می توانند جهت تکمیل اطلاعات خود به اثر ایشان نیز مراجعه نمایند.

تشبیه در دفتر سوم مثنوی از جهات زیر مورد بررسی قرار گرفته است.

۱- ارکان تشبیه (مشبه - مشبه به - وجه شبه - ادات تشبیه)

۲- توضیح و تبیین تشبیه در صورت نیاز

۳- ذکر نوع تشبیه

۴- حسی و عقلی بودن طرفین تشبیه

۵- مفرد یا مقید یا مرکب بودن طرفین تشبیه

۶- تحقیقی یا تخیلی بودن وجه شبه

و در آخر پایان نامه به برخی نتایج آماری به دست آمده از تشبیهات اشاره شده است. و نیز نمودار انواع تشبیه بکار گرفته شده در دفتر سوم مثنوی و فرهنگ الفبایی مشبه و مشبه به آمده است. و نتیجه گیری کلی از کار نیز ارائه شد.

در اینجا لازم می بیند که از استادان محترمی که در این امر راهنمای بنده بودند مخصوصاً استاد محترم جناب آقای دکتر نعمت اله موسوی به عنوان استاد راهنما و جناب آقای دکتر احمد محمدی به عنوان استاد مشاور سپاسگزاری نمایم و برای ایشان و سایر استادان عزیز و بزرگوایم آرزوی موفقیت و بهروزی می نمایم و هرگونه نقص و ایرادی که بر پایان نامه وارد است چون در نهایت ذوق و سلیقه و شیوه اینجانب مسبب آن است، آن را با دل و جان می پذیرم.

تابستان ۱۳۸۸

ناصر مرسلی بناب

تشبیه و علم بیان

«بیان در لغت به معنی کشف و توضیح است و در اصطلاح ادبا عبارت است از مجموع قواعد و قوانینی که بوسیله آنها آوردن یک معنی به راههای مختلف شناخته می شود. راههای مختلفی که شاعر یا نویسنده برای بیان مقصود انتخاب می کند برخی روشن و واضح و بعضی خفی و پوشیده است» (۵)

یکی از آن راههای مختلف برای بیان مطلب ارایه سخن با استفاده از فن تشبیه است. اصولاً شاعران و نویسندگان برای بیان اندیشه های خود و گاه برای تجسم بخشیدن و روشن ساختن صور ذهنی خویش به تشبیه و استعاره متوسل می شوند. زیرا تاثیر عاطفی مطلبی که با تشبیه و استعاره بیان می شود بیشتر است و از راه تشبیه، مکونات درونی بهتر بیان می شود. مطالبی را که چندین صفحه برای بیان آن لازم است. از راه تشبیه در یک لفظ یا عبارت بخوبی می توان بازگو کرد.

تشبیه

«تشبیه در لغت، مانند کردن است، گویند: این شبه این و مانند آن است. و تشبیه اصطلاحاً، برقرار کردن همانندی میان دو امر، یا بیشتر، که اشتراک آن دو در یک صفت، یا بیشتر، با اداتی، برای هدفی که گوینده آنرا در نظر گرفته، منظور شده است.» (۶)

«تشبیه یادآوری همانندی و شباهتی است که از جهتی یا جهاتی میان دو چیز مختلف وجود دارد، چنانکه گفته اند تشبیه اخبار از «شبه» است و آن عبارت است از اشتراک دو چیز در یک یا چند صفت، و یادآور شده اند که همه صفات را نمی توان بر شمرد و گفته اند که تشبیه و صف کردن چیزی است به چیزهای مشابه و نزدیک بدان از یک جهت یا جهات مختلف و درباره تشبیه تعریف های بسیاری در همین زمینه شده است که محور اصلی همه یک چیز است.» (۷) یعنی شباهت.

ارکان تشبیه

«در هر تشبیه یا همانند سازی، چهار رکن هست که عبارتند از:

۱- مشبه یا مانسته

۲- مشبه به یا هماننده

۳- ادات تشبیه یا سازواره

۴- وجه شبه یا همانندگی

از چهار رکن تشبیه، ادات تشبیه و وجه شبه قابل حذف و ذکر است، یعنی می توان آن دو را حذف کرد و یا ذکر کرد. اما در تشبیه طرفین تشبیه (مانسته و هماننده) قابل حذف نیست، چنانکه هر چهار رکن در تشبیه ذکر شود تشبیه را ساده (مرسل) می نامند.» (۸)

خلاصه بحث تشبیه و ارکان آن

«تشبیه: ادعای همانندی میان دو یا چند چیز است.

مشبه، مشبه به، وجه شبه، ادات تشبیه پایه های تشبیه هستند.

مشبه: چیزی یا کسی است که قصد مانند کردن آن را داریم.

مشبه به: چیزی یا کسی است که مشبه، به آن مانند می شود.

ادات تشبیه: واژه ای است که نشان دهنده پیوند شباهت است. این واژه می تواند حرف، فعل و ... باشد.

وجه شبه: ویژگی یا ویژگیهای مشترک میان مشبه و مشبه به است.

وجه شبه معمولاً باید در مشبه به، بارز تر و مشخص تر باشد.

مشبه و مشبه به، طرفین تشبیه نام دارند و در تمام تشبیهات حضور دارند اما ادات و وجه شبه می توانند حذف شوند.

برای فهم یک تشبیه باید به سراغ مشبه به رفت که مهمترین پایه تشبیه است زیرا وجه شبه از آن استنباط می شود.

غرض از تشبیه، توصیف، اغراق، مانند کردن حالات و ... است.» (۹)

راز زیبایی تشبیه در همانندیهای پیش بینی نشده ای است که برای انسان کشف می کند. این نوع تشبیه که معمولاً مشبه بهی دورتر از حواس مردم عادی دارد ذهن را با شگفتی، درنگ و تلاش همراه می سازد و این تلاش منشأ لذت هنری است.